

La telefon

ALDO NICOLAJ

— Allo? Da, Aldo Nicolaj, eu sint... Și dumneavoastră? Ah, bine ai venit la Roma! Ce spui? Vrei să profiți de vizita în Italia ca să vezi vreo piesă de-a mea la teatru... Țmi pare rău că am să te dezamănesc, dar piesele mele nu se reprezintă în Italia. Dacă vrei să vezi vreo lucrare de-a mea ar trebui să te duci în Austria, în Franța, în Cehoslovacia... numai în Italia nu. Piesele mele nu vor fi niciodată jucate în limba în care le scriu, traduse da — numai traduse...

— ...?

— Motivul? Nu e unul, sint mai multe. Nu știu dacă am să reușesc să te fac să înțelegi situația teatrală de aici, din țara noastră. Iată, să luăm de exemplu Teatrele Stabile, teatre, supra subvenționate. Le subvenționează și statul și autoritățile locale. Ei bine, teatrele acestea stabile, cu netăgăduit foarte frumoasele lor spectacole, nu pun niciodată în scenă lucrări italiene contemporane. Preferă întreprinderile de arheologie, să scoată la lumină vechi texte de mulți ani îngropate, și să le readucă la viață. Pe acest drum ajung până la Pirandello. Aici se opresc. Căci, pentru multă lume, vreau să spun pentru cei care poartă „răspunderea lucrărilor“, nu există, din nefericire, teatru italian după Pirandello. Nici un autor de seamă din zilele noastre nu e luat în considerație. Nici Ugo Betti, nici Ezio D'Errico, care, cu tot teatrul său, socotit absurdist, a adus totuși o contribuție importantă teatrului contemporan. De altfel, nici autori străini de o oarecare însemnătate nu prea sînt cu adevărat reprezentați. De exemplu, anul acesta, cînd Teatrul Stabile din Roma a „riscat“ să monteze o dramă Pinter, autorul a fost nevoit să vină degrabă în Italia pentru a-și apăra piesa de tentativa denaturării. Uită-te

la afișele teatrelor noastre. Ai să vezi că nu este niciodată ceva nou sub soare.

Am un prieten, în străinătate. Din cînd în cînd mă vizitează în Italia. Susține că, de mai bine de douăzeci de ani, afișele teatrelor noastre se păstrează mereu aceleași; și mă tot întreabă: „De ce oare nu încercați o variație?“ Are dreptate: din Shakespeare, din Goldoni, din Pirandello, din Cehov, din Brecht (foarte recomandabili cu toții) nu se iese, sint parcă niște coloane ale lui Hercule, fără de care barca teatrului s-ar teme să nu se scufunde... Așa că, de autori autohtoni, italieni, în viață, organizatorii teatrelor noastre nu vor să audă...

— ...

— De ce? Pentru că un autor în viață e incomod; indispuie, e plicticos, îl sîcîie pe regizor, iar acesta nu vrea să fie deranjat în lucrul lui, cu atît mai mult cu cît ține să interpreteze textul respectiv după propria lui viziune. O dată, teatrul era dominat de marea vedetă: actorul se erija în stăpîn al textului, îl trata după cum îi părea și cum îi plăcea, centrînd totul în jurul personajului pe care îl interpreta. Era în stare să facă praf pînă și pe Ofelia, numai ca aceasta să nu-i „fure“ lui Hamlet replicile. Acum e regizorul la rînd. Acum se crede el în drept să manipuleze textul dramatic fără nici un scrupul, după bunul lui plac, ca să ajungă a construi spectacolul pe care-l are el în cap (și nu autorul care l-a proiectat în scris). Asemenea ispravă o poate face lesne numai cu cei morți; un autor în viață ar fi în stare să protesteze...

— ...

— Nu, dragul meu, toate Teatrele Stabile — așa zis stabile, fiindcă, în fond, sint, dimpotrivă, nestabile, deoarece nu încetează a-și

— Prin toată Italia cele două-trei trupe din care sînt alcătuite — toate aceste teatre sînt conduse de regizori : Strehler la Milano, Squarzina la Genova, Enriquez la Roma, Trionfo la Torino etc. E drept, nici vorbă, sînt regizori inteligenți, excelenți, geniali. Numai că gîndul îi poartă întotdeauna și numai la spectacole pe care au ei intenția să le monteze, și nu la autorul contemporan pe care ar trebui să-l facă cunoscut publicului. Evident ei comit astfel o eroare enormă, pentru că, este știut, un teatru rămîne viu, numai cînd oglindește o precisă, vie realitate contemporană. Dar ei, regizorii noștri, vor să înfățișeze realitatea contemporană adaptînd, interpretînd textele clasice.

— ...

— Nu, nici teatrele finanțate particular, nu se opresc la lucrări semnate de autori italieni contemporani. Mai întîi de toate, pentru că cine investește bani într-o întreprindere teatrală nu vrea să riște prea mult, așadar nu se lasă ispitit de experiențe ; mai degrabă, pune în scenă texte străine verificate deja. Apoi, fiindcă, de cînd cu invazia teatrelor Stabile — adevăratele trupe de turnee nu mai găsesc localuri dispuse să le găzduiască, să le ofere garanții de reușită. Anul acesta, la simpozionul Institutului de Dramă Italian de la Saint Vincent, au fost premiați trei actori pentru interpretarea unui text italian. Primind premiul, ei au declarat cu melancolie că nu puteau să poarte în turneu partiturile dramatice pentru care au fost premiați, pentru că nu găsiseră teatre dispuse să găzduiască echipa din care făceau parte. Trist lucru, după cum poți vedea : trei texte italiene născute și decedate în răstimpul unei foarte scurte stagiuni.

— ...

— Sigur, vina este mai întîi de toate a regizorilor — puternici și autoritari ; dar și a unor structuri teatrale care, în Italia, sînt destul de întîrziate...

— ...

— Vorbești de colective teatrale. Multe colective sînt dispuse să conceapă lucrări de grup dar își interzic un autor. De-om merge înainte tot așa cu colectivele, mă tem că „mala tempora currunt” pentru autorii de teatru...

— ...

— Să mă apăr ? Cum să mă apăr ? Un autor nu se poate apăra decît cu cuvintele. Am încercat să ilustrez situația teatrelor din țara mea într-o piesă. I-am pus titlul : *Experiment colectiv pentru un spectacol inspirat după Cesare Borgia, zis Ducele Valentino*...

— ...

— Este unul din ultimele texte pe care le-am scris. L-am trimis mai de mult în România lui Florian Potra, care a tradus multe din lucrările mele. Nu sînt eu cel mai indicat să fac aprecieri, dar cred că este un text destul de amuzant. E vorba despre actori care joacă într-un colectiv și decid să pună în scenă pe Borgia ; pînă la urmă însă îl joacă pe Kennedy...

— ...

— Neîndoios, sînt convinși că există în țara mea mulți autori de valoare. Iată, la întîmplare, cîteva nume : Mainardi, De Mattia, Lerici, Brusati, Patroni-Griffi, Terron, Moretti, Fava, Bertoli etc., etc. Lista ar putea să continue. Din nefericire, un autor, cînd nu e reprezentat, nu are posibilitatea de a se realiza. Se întîmplă astfel, că mulți autori se descurajează și renunță să mai scrie teatru. Se dedică cinematografului, televiziunii... Un autor este întotdeauna un sentimental : dorința lui este, de aceea, să găsească o dragoste care să-i corespundă. Deocamdată însă, în Italia, a scrie pentru teatru, este un fel de viciu solitar.

— ...

— Nu. Eu prin natură sînt un fidel, și chiar dacă teatrul este la mine, în Italia, o dragoste necorespunzătoare, continui să-l iubesc și să mă dedic lui. Și apoi, am mîngîierea de a mă vedea tradus în atîtea limbi. Cînd mă răzbate melancolia de a nu fi reprezentat în Italia, plec într-o altă țară să văd o piesă de a mea. Sînt, mă înțelegi, un autor pașaportar...

— ...

— Negreșit. Data viitoare îmi urez să vin în România. Sigur, îți dau cuvîntul meu de onoare. Dar, pînă una alta, spune-mi cînd ne vedem ?